

שוֹפְטִים

Sjoftiem - 'Rechters' 5785.

Deuteronomium 16 : 18 - 21 : 9.

Jesaja 51 : 12 - 52 : 12 & Matteüs 3 : 1 - 17.

Rechtvaardigheid.

De parasja start met voorschriften rond recht en rechtvaardigheid, Devariem 16:18-20:

De maatschappij staat of valt met een stabiel rechtssysteem en een integere rechtspraak; niet voor niets luidt Devariem 16:20: *'rechtvaardigheid, rechtvaardigheid moet je nastreven, opdat je zal leven en het land zal bezitten', tsedek, tsedek tirdof.*

We gaan dieper in op deze uitspraak.

Rechtvaardigheid, rechtvaardigheid moet je nastreven, tsedek, tsedek tirdof.

Waarom staat er tweemaal tsedek?

De Dasberg vertaling luidt: *'Alleen maar rechtvaardigheid moet je nastreven.'* Dit doet de herhaling geen recht en is ook niet helemaal juist, lijkt mij. Rasji beschouwt deze zin als geschreven voor de procesvoerders en leest erin: zoek het best denkbare college op, het beste beet din ' - rechtbank.

Op zich spreekt dat wel aan: voor jouw zaak wil je de beste advocaten en de beste rechters, voor jouw operatie het beste ziekenhuis. Maar met alle respect voor de heldere en nuchtere Middeleeuwse meester: er zit in dit tsedek tsedek tirdof toch méér.

Dit citaat, uit de Talmoed, Sanhedrin 32b werpt een origineel licht:

'Er is geleerd: rechtvaardigheid, rechtvaardigheid zal je nastreven.

De eerste rechtvaardigheid duidt op een beslissing gebaseerd op het strikte recht.

De tweede rechtvaardigheid duidt op een compromis. Hoe dat zo?

Als twee boten elkaar op de rivier tegenkomen en ze allebei tegelijk een nauwe doorgang willen passeren, zullen ze botsen en zullen ze allebei zinken. Als er één ruimte maakt voor de ander kunnen ze beiden verder. Evenzo als twee kamelen elkaar ontmoeten bij het beklimmen van het smalle pad over de helling van een berg. Als ze beiden tegelijk willen klimmen, zullen ze vallen. Maar als de een na de ander klimt, kunnen ze beiden veilig naar boven. Hoe moet dat dan?

Als de één is beladen en de ander onbeladen, moet de laatste de eerste voor laten gaan.

Als de één dichter bij huis is dan de ander, moet de eerste de laatste voor laten gaan.

Als ze allebei even ver van huis zijn, maak dan een compromis, waarbij degene die voorgaat de ander compenseert'.

Wat deze passage onder meer goed illustreert is dat rechtvaardigheid een essentiële waarde is, die zijn oorsprong vindt in de menselijke ontmoeting.

Rechtvaardigheid ontstaat in relatie en maakt haar ook mogelijk.

De kapiteins op de twee boten en de twee kamelendrijvers kunnen of alleen vóór zich zelf gaan, of oog hebben voor elkaars belang.

Ze moeten elkaar letterlijk in de ogen hebben gezien en hebben gesproken en misschien hebben ze een gebaar gemaakt, signalen gewisseld; en hebben ze iets afgesproken.

Al lang geleden is ons samenleven geformaliseerd in een sociaal contract en een rechts-systeem, maar daar houdt het natuurlijk niet op; ook daarbuiten ons, is ons samenleven doortrokken van de opdracht rechtvaardigheid na te streven.

Zonder rechtvaardigheid kan het samenleven met elkaar niet bestaan, veilig zijn en niet tot bloei komen.

Rechtvaardigheid heft ons op uit het geweld, de anarchie, de willekeur, de chaos, in zekere zin de hel zou je kunnen zeggen.

Misschien kunnen we meegaan met Levinas en ik waag mijn poging tot begrip van deze moeilijke maar essentiële en intense Joodse filosoof onder deze woorden te vatten:

Rechtvaardigheid gaat vooraf aan alle filosofie en wetenschap; het is niet het product van rationeel overleg of de conclusie van een gedegen sociale analyse.

Het gaat daar aan vooraf. Als ik afzie van mijn vruchteloze pogingen de wereld en de ander te domineren, te manipuleren en te controleren dan komt de rechtvaardigheid mij tegemoet uit het gelaat van mijn naaste als een onontkoombaar appél, zeg maar een gebod. Daar - op dat tussenmenselijke veld - begint het uiteindelijk allemaal.

Zoiets bespeur ik ook in de woorden Tsedek, Tsedek, die herhaling maakt deze uitspraak ook tot een dringend appél, zo moeten we het denk ik ook opvatten. Streef rechtvaardigheid na bóven alles. Als een van de weinige geboden vermeldt de uitspraak in Devariem meteen een positieve consequentie, zeg maar voor het moment even: een beloning: *'zodat je zal leven en het land zal bezitten'*.

Als we het appél van de rechtvaardigheid niet horen, zal het uiteindelijk uitlopen op ontworteling, vervreemding, ontheemding, geweld, oorlog. En dat misschien van het meest innerlijke, persoonlijke niveau tot het maatschappelijke, zelfs internationale en mondiale niveau. Het geldt voor onze relaties, onze familie, voor Nederland, voor Israël, voor de wereld.

Ik kwam dit vers van Jesaja (32:17-18) tegen, dat een gelijke strekking heeft alleen met een meer profetische, zeg maar utopische aankleding: *'Het gevolg van rechtvaardigheid zal vrede zijn en de uitwerking van rechtvaardigheid zal rust zijn en vrede voor altijd. En mijn volk zal wonen in oorden van vrede en in veilige woningen en op onbekommerde rustplaatsen'*.

Moge dat ook in 2025 zo zijn en worden. Bron: (Rob Cassuto)

In het gedeelte uit de lezing van deze week uit Matt. 3:1-17 kunnen we lezen dat Jeshua naar Johannes komt om door hem gedoopt te worden. En Johannes hem daar van wil weerhouden.

'Jeshua echter antwoordde en zeide tot hem: Laat Mij thans geworden, want aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen..... Toen liet hij Hem geworden. Terstond nadat Jeshua gedoopt was, steeg Hij op uit het water. En zie, de hemelen openden zich, en hij zag de Geest Gods nederdalen als een duif en op Hem komen. En zie, een stem uit de hemelen zeide: Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb.'

Gerechtigheid heeft te maken met rechtvaardigheid, dit werd door hem 'onze Meester', vervuld in gehoorzaamheid en die gehoorzaamheid geeft een stem die gehoord wordt en klinkt vanuit de hemel: *'Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb.'*

Heel Zijn leven stond in de allereerste plaats in de dienst aan G'd, Zijn hemelse Vader en daardoor in dienst van de gerechtigheid en rechtvaardigheid, maar rechtvaardigheid ging boven alles.

Zo mogen ook wij in dienst staan van de gerechtigheid en rechtvaardigheid in de samenleving om ons heen, op alle mogelijke fronten, in ons gezin, ons werk en in onze vrije tijd, alles in dienst aan de ENE ware onze G'd, rechtvaardig zijn, want ook wijzelf mogen in gehoorzaamheid deel hebben aan G'ds barmhartige rechtvaardigheid.

En mogen wij dan ook evenzo, een hemelse stem gaan verstaan?
Zomaar een gedachte.

Bronnen: De Bijbel; Rob Cassuto, met enige bewerking en een beetje van myself.

Shabbat Shalom. *Rinze.*